

Policja Lubuska w systemie poszukiwań OSÓB ZAGINIONYCH

Dynamika problemu

kom. Rafał Taras

ORCID 0000-0002-7615-9494

Komenda Wojewódzka Policji w Gorzowie Wielkopolskim

Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie zagadnień związanych z zaginięciami osób, tendencjami w tym zakresie w ujęciu ogólnopolskim, na przykładzie województwa lubuskiego. Stanowi próbę zobrazowania skali występującego zjawiska i problemów z niego wynikających. Wskazuje czynniki mogące mieć wpływ na kształtowanie takich, a nie innych rozwiązań w kontekście nowych trendów w tym zakresie. Przedstawia zagadnienia dotyczące skali zaginięć, metod prowadzenia poszukiwań, a także obowiązujących regulacji prawnych. Omówiono w nim również przyczyny zjawiska oraz obiektywny i subiektywny wymiar problemu zaginięć osób. Artykuł jest również próbą wskazania rozwiązań mogących przyczynić się do zwiększenia skuteczności prowadzenia poszukiwań i sposobów zapobiegania zaginięciom.

*Na tym polega kryminalistyka – trzeba się przyglądać i przyglądać,
a gdy niczego nie można znaleźć, trzeba się przyjrzeć jeszcze raz.
Kiedy do niczego się nie dojdzie, należy przyjrzeć się jeszcze dokładniej.*

Jeffery Deaver¹

Wstęp

Rozwój współczesnej cywilizacji, jej postęp naukowo-techniczny przyczynia się do coraz wyższego poziomu organizacji społeczeństw. Ten rozkwit w danym okresie historycznym charakteryzuje się określonym poziomem kultury materialnej, stopniem opanowania środowiska naturalnego i nagromadzeniem instytucji społecznych. Niewątpliwą zaletą tego postępu jest wzrost wygody życia, dobrobytu, bezpieczeństwa, możliwości samorozwoju, ale wiąże się on również z zagrożeniami, generując dehumanizację stosunków międzyludzkich powodującą wykluczenie społeczne. Wzrost zachowań problemowych

młodego pokolenia, bezrobocie, bezdomność, dewiacje i patologie społeczne, w powiązaniu z coraz łatwiejszym dostępem do używek i substancji psychoaktywnych, wywołują akty przemocy, samobójstwa, łamanie prawa, a także ucieczki z domu i zaginięcia. Zmiany kulturowe występujące praktycznie na całym świecie doprowadziły do zachwiania systemu wartości etycznych i norm moralnych. Nastąpiło rozluźnienie więzi grupowych, zwłaszcza w odniesieniu do rodziny. Nasiliły się zjawiska kryminogenne, takie jak alkoholizm, narkomania, handel ludźmi, w tym prostytucja, żebractwo czy zmuszanie do pracy niewolniczej², a efekt globalizacji oraz kryzys migracyjny tylko potęgują to zjawisko.

Z punktu widzenia społeczeństwa zaginięcia osób stanowią bardzo poważny problem, który szczególnie oddziałuje na opinię publiczną. Widok plakatów z wizerunkami osób zaginionych, komunikaty w środkach masowego przekazu i prośby rodzin przyciągają uwagę wielu ludzi. Powoduje to wzrost zainteresowania tą sferą, choć sama wiedza jest bardzo powierzchowna – nadal funkcjonuje mit dotyczący czasu (48 godzin), po którym można zgłosić fakt zaginięcia. Powszechne jest również przekonanie, że zaginięcia dotyczą wąskiej grupy społecznej. Zarówno ze względu na skalę, jak i wrażliwy charakter zjawiska problem ten jest przedmiotem ożywionej debaty publicznej. Ludzie giną bez względu na płeć, wiek, status społeczny, wykształcenie. Część z tych zaginięć to efekt przemyślanej, świadomej decyzji osoby, inne stanowią wynik różnego rodzaju wypadków losowych albo są to typowe zagubienia. Wbrew pozorom jest to dosyć powszechne zjawisko, które może dotknąć każdego. Statystyki mówią, że większość spraw związanych z ustaleniem miejsca pobytu osoby zaginionej kończy się przed upływem 72 godzin od zaistnienia zdarzenia.

Obecnie brak jest badań naukowych, które w sposób jednoznaczny przedstawiają związki przyczynowo-skutkowe, wyodrębniane przez kryminologię w omawianym obszarze – w szczególności między sprawcą a ofiarą w przypadku zaginięcia osoby. Dlatego zadaniem kryminologii i nauk pokrewnych stało się ciągłe monitorowanie pojawiających się zagrożeń cywilizacyjnych, poszukiwanie przyczyn zaginięć ludzi, a także diagnozowanie ich rozmiarów oraz form ich występowania³.

Zaginięcie osoby w polskim systemie prawa

Polski porządek prawny nie reguluje tematyki zaginięć czy też statusu osoby zaginionej. Oprócz odpowiedników słownikowych pojęcia „zaginiony” oznaczającego „człowieka, który zaginął, o którym nie wiadomo, czy żyje” (w użyciu rzeczownikowym) i słowa „zaginać” – „przepaść nie wiadomo gdzie, nie dając znaku życia; zostać zgubionym”⁴, można przytoczyć podstawowy akt prawny odnoszący się do tej problematyki, tj. zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z 28 dnia czerwca 2018 r.⁵

Już w 1829 r. Minister Spraw Wewnętrznych Wielkiej Brytanii Sir Robert Peel ogłosił osiem zasad skutecznego działania Policji, z których najważniejszą stała się ta, że Policja uzyska wsparcie ze strony społeczeństwa, kiedy będzie bezstronnie egzekwować prawo, **udzielając wszystkim wsparcia bez względu na przynależność rasową czy status społeczny**, dlatego właśnie to ta organizacja, jako umundurowana i uzbrojona formacja służąca społeczeństwu, w granicach swoich zadań, zobowiązana została do wykonywania czynności poszukiwania osób, które na skutek wystąpienia zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca ich pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony ich życia, zdrowia lub wolności⁶.

Sama problematyka zaginięć nie została uregulowana w żadnej ustawie, nie zostało wydane również żadne rozporządzenie, a co za tym idzie, nie ustanowiono legalnej definicji osoby zaginionej. Nie oznacza to, iż takie poję-

cie nie funkcjonuje w polskim porządku prawnym. Pojęcia zbliżone znajdziemy między innymi w Kodeksie cywilnym (k.c.)⁷, Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (k.r.o.)⁸ czy Kodeksie postępowania cywilnego (k.p.c.)⁹. Art. 29–32 k.c. i – podobnie – art. 526, 534 k.p.c. dotyczą instytucji uznania **zaginione** za zmarłego. Ponieważ przedstawiciele doktryny prawa cywilnego jako osobę zaginioną postrzegają osobę, o której nie wiadomo, czy żyje, pojęcia „osoba nieobecna” i „strona, której miejsce pobytu nie jest znane” znajdziemy także w art. 184 k.r.o., art. 601 k.p.c. i art. 34 k.p.a.¹⁰ oraz odpowiednio w art. 143 i art. 144 k.p.c.

W tym miejscu należy odróżnić pojęcia „osoby zaginionej”, „osoby zagubionej” czy też „osoby uciekającej”. Z reguły osoba zagubiona stanowi jednostkę niebędącą w stanie powrócić do domu (np. na skutek nieszczęśliwego zdarzenia), natomiast osoba uciekająca świadomie i dobrowolnie postanawia zmienić swoje dotychczasowe życie i korzystając z przysługującego jej prawa do samostanowienia o sobie, nie informuje o tym fakcie nikogo. Odróżnienie wskazanych pojęć może okazać się bardzo trudne, stąd też wspomniane wcześniej zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji w § 2 ust. 1 pkt 2 **osobę zaginioną** traktuje jako osobę, którą na skutek zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca jej pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony jej życia, zdrowia lub wolności. Natomiast **zaginięcie osoby** unormowano tu jako zaistnienie zdarzenia, uniemożliwiającego ustalenie miejsca pobytu osoby fizycznej, wymagające jej odnalezienia albo udzielenia pomocy w celu zapewnienia ochrony życia, zdrowia lub wolności (§ 2 ust. 1 pkt 1).

§ 2 ust. 1 pkt 3 cytowanego zarządzenia wprowadza trzy poziomy poszukiwań, gdzie zakres podjęcia czynności i ich niezwłoczność są uzależnione od ryzyka wystąpienia zagrożenia dla życia, zdrowia lub wolności osoby zaginionej. **Poziom pierwszy** dotyczy osób, które opuściły nagle ostatnie miejsce swojego pobytu w okolicznościach, które uzasadniają podejrzenie popełnienia na jej szkodę przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo bezpośrednie zagrożenie jej życia, zdrowia lub wolności, dla której ratowania wymagane jest bezpośrednie i natychmiastowe podjęcie czynności poszukiwawczych z zaangażowaniem znacznych sił i środków ze strony Policji. W szczególności dotyczy osób:

- małoletnich w wieku do 10 lat albo małoletnich w wieku od 11 do 13 lat, zaginionych po raz pierwszy,
- niezdolnych do samodzielnej egzystencji (które z powodu wieku, choroby, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych nie mogą kierować swoim postępowaniem albo wymagają opieki lub pomocy innych osób),
- wymagających stałego przyjmowania leków, których brak przyjęcia w odpowiednim czasie stanowi zagrożenie życia tych osób,
- wskazujących na realną możliwość popełnienia przez nich samobójstwa,
- zaginionych w warunkach atmosferycznych zagrażających ich życiu w przypadku niezwłocznego nieodnalezienia.

Poziom drugi kwalifikuje osoby, które opuściły ostatnie miejsce pobytu w okolicznościach nieuzasadniających niezwłocznej potrzeby zapewnienia ich ochrony, w szczególności gdy:

- deklarują po raz kolejny zamiar popełnienia samobójstwa albo których deklaracja zamiaru popełnienia samobójstwa nie stanowiła realnych przesłanek jej spełnienia,
- są to osoby małoletnie w wieku od 14 do 18 lat zaginione po raz pierwszy,
- są zdolne do samodzielnej egzystencji, ale wymagają opieki i stałego przyjmowania leków, których nieprzyjęcie może spowodować zagrożenie ich zdrowia,
- osoby te zagięły za granicą Rzeczypospolitej Polskiej, a istnieje wobec nich uzasadniona potrzeba udzielenia pomocy w celu ochrony ich życia, zdrowia lub wolności.

Najczęściej grupę tę stanowią osoby, które już wcześniej okazywały niezadowolenie z własnej sytuacji życiowej lub zamiar jej zmiany, zabrały ze sobą rzeczy osobiste albo opuściły ostatnie miejsce pobytu z własnej woli i nie istnieją przesłanki pozwalające na zakwalifikowanie zaginięcia tych osób do kategorii I lub III. W tym wypadku, po przyjęciu zgłoszenia i zakwalifikowaniu zaginięcia, policjanci zobowiązani są do podjęcia działań operacyjnych, jednak w praktyce może się zdarzyć, iż nie będą podejmowane aktywne poszukiwania.

Poziom trzeci obejmuje osoby:

- które wyrażają wolę zerwania kontaktów z rodziną, osobami najbliższymi lub środowiskiem, w którym ostatnio przebywały,
- które oddaliły się z miejsca zamieszkania w wyniku nieporozumień rodzinnych,
- co do których nie jest możliwe ustalenie przyczyn lub okoliczności zaginięcia,
- z którymi brak jest kontaktu, a które deklarowały chęć wyjazdu lub których zaginięcie związane jest z wyjazdem albo pobytem za granicą Rzeczypospolitej Polskiej,
- które nie wymagają stałej opieki medycznej lub stałego przyjmowania leków i samowolnie oddaliły się z placówki opiekuńczej, leczniczej lub innej placówki,
- małoletnie w wieku od 11 do 13 lat zaginione po raz kolejny.

Ponadto w zarządzeniu znajdziemy jeszcze takie pojęcie, jak **poszukiwanie opiekuńcze** – dotyczące osoby małoletniej i nieletniej, prowadzone w związku z samowolnym oddaleniem się nieletniego ze schroniska dla nieletnich lub zakładu poprawczego albo innej placówki, w której nieletni był umieszczony na mocy decyzji sądu rodzinnego, albo w związku z niepowrotem nieletniego tam przebywającego z przepustki lub urlopu w wyznaczonym terminie oraz z samowolnym oddaleniem się małoletniego w wieku od 14 lat z domu rodzinnego, placówki opiekuńczo-wychowawczej, młodzieżowego ośrodka socjoterapii lub innej tego typu placówki zapewniającej pieczę zastępczą, albo niepowracającego z przepustek do tych ośrodków i placówek; w związku z decyzją sądu rodzinnego o umieszczeniu nieletniego w schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym lub innej wskazanej placówce¹¹.

Zarządzenie wskazuje jeszcze na sytuacje, w których jedno z rodziców lub opiekunów posiadających pełną władzę rodzicielską zabiera dziecko. Do zdarzenia dochodzi bez woli i wiedzy drugiego z nich. Pod różnymi pretekstami osoba małoletnia jest wywożona lub zatrzymywana na stałe, co

w konsekwencji pozbawia drugiego rodzica (lub opiekuna) posiadającego pełną władzę rodzicielską możliwości utrzymywania z nim kontaktu w przysługującym zgodnie z prawem zakresie. Ustanowione jako **porwanie rodzicielskie**, niezależnie od wskazanych wyżej kategorii, stanowi podstawę do wszczęcia poszukiwań.

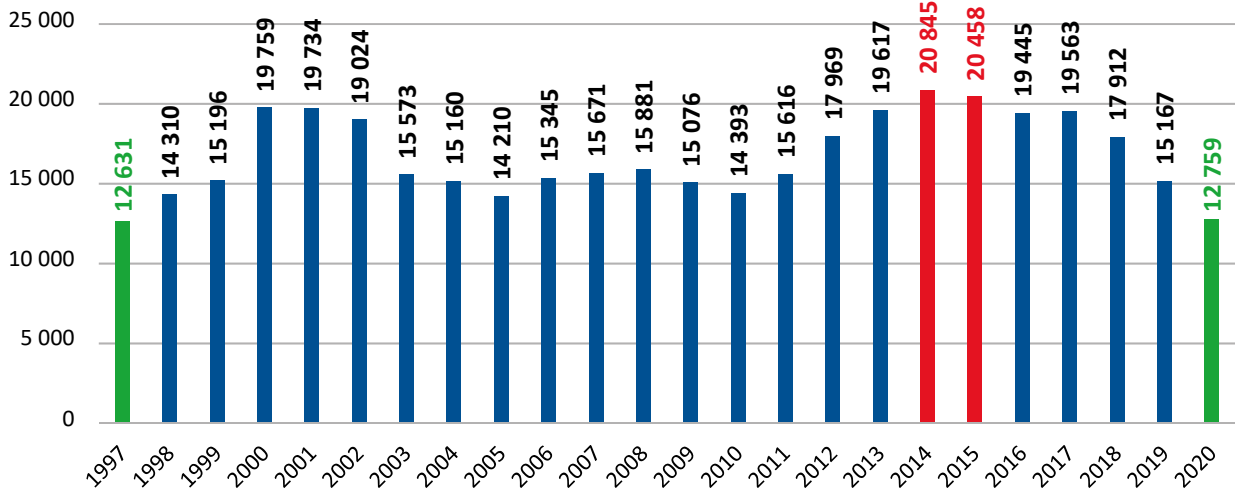
Współpraca państw Unii Europejskiej w przypadku zaginięcia

W państwach Unii Europejskiej nie występuje zunifikowany model Policji. Traktat z Maastricht nałożył na Radę Europejską obowiązek wprowadzenia w życie wspólnej polityki dotyczącej współpracy sądów i organów ścigania w sprawach kryminalnych¹². Poszukiwania obywateli polskich poza granicami kraju koordynuje Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji. Jednostką Policji właściwą miejscowo do prowadzenia poszukiwań zaginionego obywatela polskiego jest jednostka Policji, na której obszarze działania osoba zaginiona posiadała ostatnie znane miejsce zamieszkania lub ostatnie znane miejsce zameldowania na pobyt stały, a w przypadku braku ustalonego takiego miejsca – ostatnie znane miejsce zameldowania na pobyt czasowy. Poszukiwania obywateli polskich za granicą prowadzone są w państwach korzystających z SIS (Systemu Informacyjnego Schengen), za pomocą którego przesyłane są informacje do właściwej komórki organizacyjnej, wskazujące na pobyt osoby na terytorium tego państwa. Natomiast w państwach niekorzystających z SIS – poprzez bazę danych Interpol. W przypadkach takich zaginięć, gdy w trakcie czynności uzyskano wiarygodną informację wskazującą na pobyt osoby za granicą, każdy policjant prowadzący poszukiwania ma obowiązek do wystąpienia do biura Interpolu¹³ z wnioskiem o wszczęcie takich poszukiwań za granicą w celu ustalenia miejsca pobytu. Po odnalezieniu osoby zaginionej na terytorium Polski, jednostka Policji wnioskująca o poszukiwania za granicą osoby zaginionej ma obowiązek niezwłocznie zawiadomić Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji w celu odwołania poszukiwań.

Statystycznie o zaginięciach

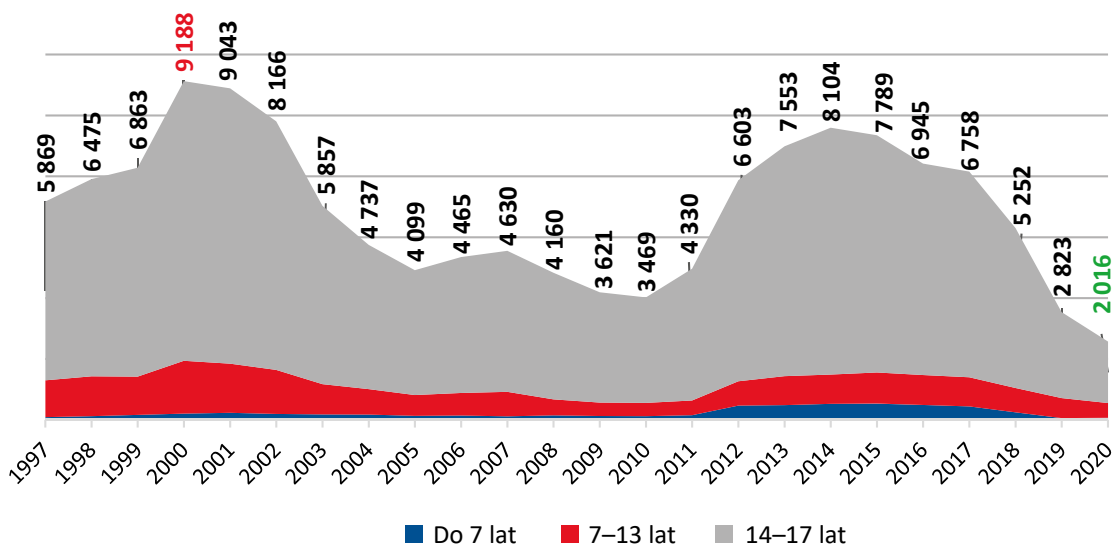
Co pół godziny w Polsce bez śladu ginie co najmniej jedna osoba. Jak wynika ze statystyk Komendy Głównej Policji, każdego roku znika ok. 17 tys. osób, z których nigdy nie odnajduje się ok. 2 tys. – to tak jakby wyludniła się średniej wielkości miejscowość. Trzeba zaznaczyć, że ostatnie lata pokazują nieznaczny spadek zaginięć w porównaniu do apogeum, jakie miało miejsce w 2014 r. (20 845 osób). Przy analizie skali tego zjawiska nie powinno się jednak zapominać o ich tzw. ciemnej liczbie. Dotyczy to zdarzeń nieujętych w ogólnej statystyce z powodów ich niewykrycia bądź niezgłoszenia przez osoby najbliższe zaginionego. Takie sytuacje mogą mieć miejsce w przypadku bezdomności, samotnego trybu życia zaginionego, przekonania najbliższych o podjęciu przez zaginionego decyzji o opuszczeniu rodziny, a nawet przyczynieniu się tych osób do zaginięcia. Obecnie określenie jego skali nastęcza wiele problemów.

POLICJA LUBUSKA

Wykres 1. Liczba zgłoszonych zaginięć w poszczególnych latach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Statystyka, *Zaginieni*, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zaginieni/50885,Zaginieni.html> [dostęp: 11.04.2023 r.].

Wykres 2. Zaginięcia dzieci i młodzieży w poszczególnych latach, z uwzględnieniem przedziałów wiekowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Statystyka, *Zaginieni*, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zaginieni/50885,Zaginieni.html> [dostęp: 11.04.2023 r.].

Dodatkowym problemem, jak wynika z wykresów 1 i 2, są zaginięcia dzieci i młodzieży. W latach 2012–2017 Policja odnotowywała rocznie 6–7 tysięcy zaginięć osób do 17. roku życia. Największą grupę stanowiła młodzież w wieku 14–17 lat. Najczęściej zgłaszanymi przyczynami były ucieczki małoletnich z rodzinnych domów oraz ośrodków opiekuńczo-wychowawczych (65%). Porwania i uprowadzenia przez osoby trzecie na szczęście zdarzają się niezwykle rzadko. Niestety pokutują jeszcze wspomniane wcześniej mity dotyczące czasu zgłoszenia sprawią-

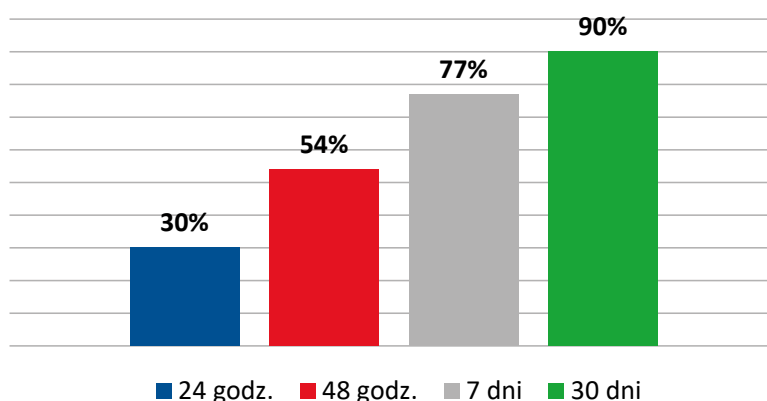
ce, że niekiedy poszukiwania rozpoczynają się zbyt późno, zwłaszcza w sytuacjach, w których czas gra decydującą rolę (np. w złych warunkach pogodowych). Skuteczność Policji, która stworzyła oraz stale udoskonala system poszukiwania osób zaginionych, możemy ocenić bardzo wysoko w tym zakresie. Z danych wynika, że w ciągu pierwszych 24 godzin odnajdywanych jest około 30% wszystkich zaginionych, po 48 godzinach – około 54%. Kolejne 7 dni – to około 77%, a już w ciągu 30 dni od przyjęcia przez Policję zgłoszenia odnajdywanych jest

ponad 90% wszystkich zaginionych. Większa liczba osób zaginionych – odnalezionych w poszczególnych latach – wynika również z tego, że w danym roku statystycznym odnajdywane są również osoby, które zostały zgłoszone jako zaginione w latach poprzednich.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że **garnizon lubuski** (który reprezentuje) jest jednym z przodujących w tym zakresie. W samym tylko 2022 r. dynamika poszukiwań osób zaginionych wyniosła tu 100%.

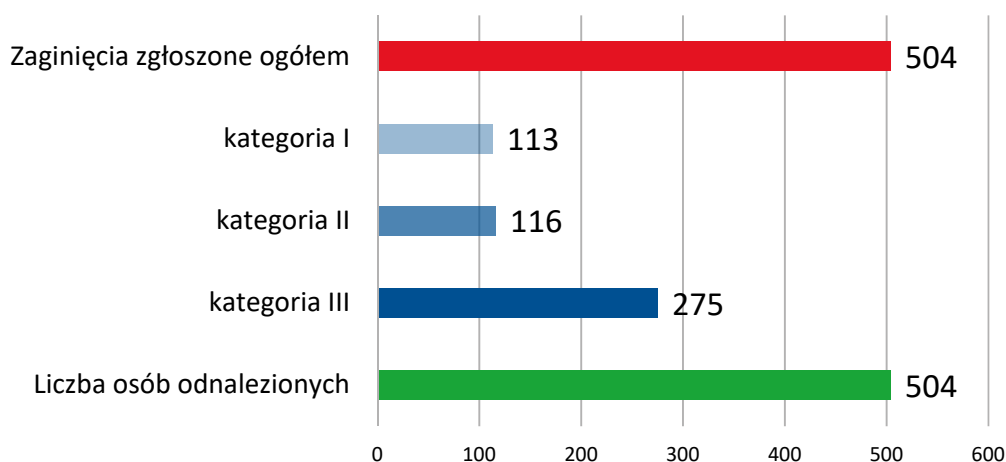
Policjanci województwa lubuskiego od lat niezmiennie mogą poszczycić się dynamiką poszukiwań osób zaginionych oscylującą w granicach 100%. Liczba samych zgłoszeń średniorocznie wynosi około 500 i mniej. Tak jak liczba ogólnopolska ona również ma tendencję spadkową. Podobnie jak w latach ubiegłych funkcjonariuszom gar-

nizonu lubuskiego udaje się odnaleźć niemalże wszystkie zaginione osoby. Niewątpliwą zasługą jest tu zaangażowanie samych policjantów w te działania. Członkowie Zespołu Poszukiwań Wydziału Kryminalnego, a od 15 grudnia 2022 r. – Wydziału Poszukiwań i Identyfikacji Osób Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wielkopolskim codziennie starają się rozwikłać problemy społeczeństwa w tym zakresie. Poza poszukiwaniami celowymi ich głównym zadaniem jest zapewnienie całodobowego wsparcia podległym jednostkom organizacyjnym Policji w prowadzeniu przedmiotowych czynności. Dzięki rozwojowi współczesnej kryminalistyki są oni w stanie badać ślady o wiele dokładniej niż kiedyś i dzięki temu oferują dużo możliwości w zakresie prowadzenia poszukiwań i identyfikacji osób.

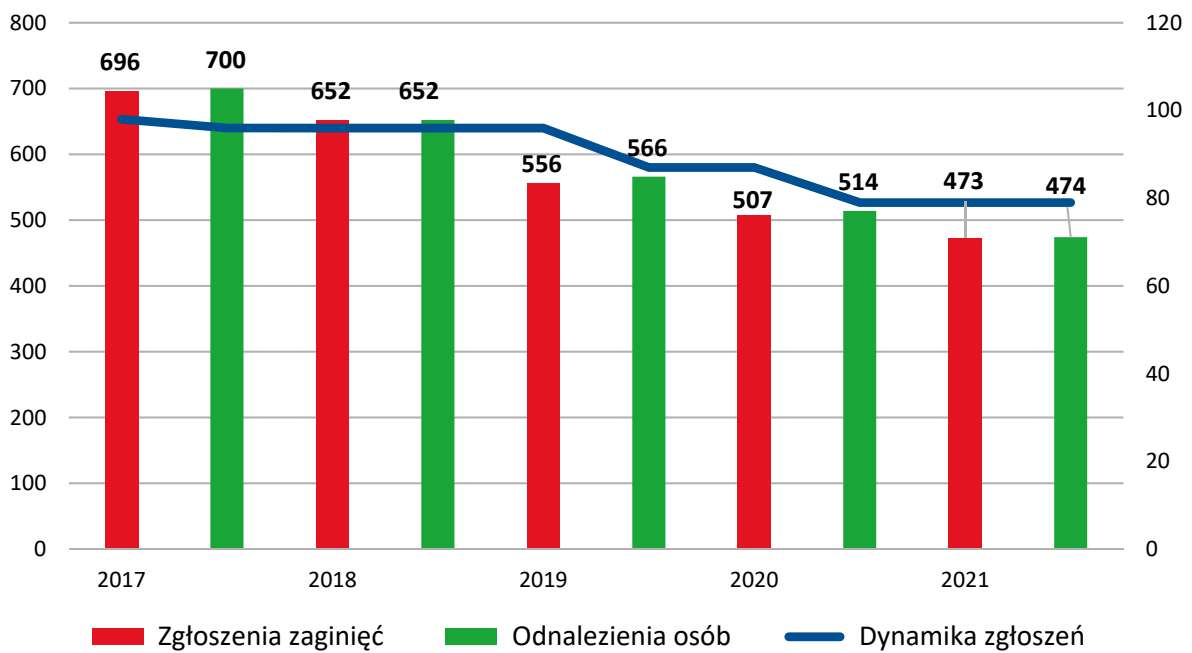
Wykres 3. Skuteczność Policji w odnajdywaniu osób zaginionych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Statystyka, *Zaginieni*, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zaginieni/50885,Zaginieni.html> [dostęp: 11.04.2023 r.].

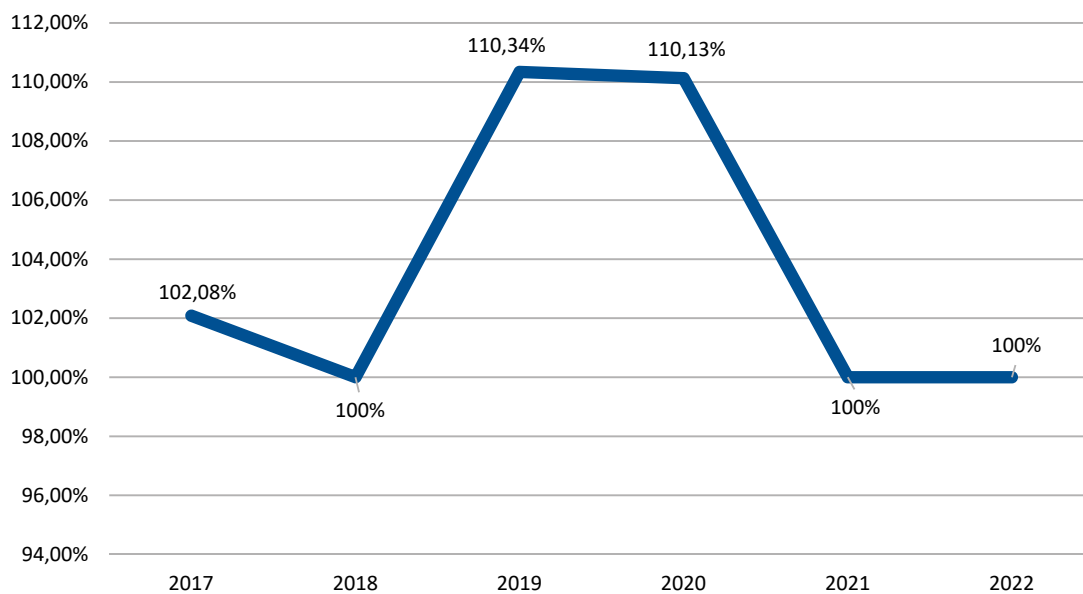
Wykres 4. Stosunek liczby zgłoszonych osób zaginionych do liczby osób odnalezionych w garnizonie lubuskim w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Poszukiwań i Identyfikacji Osób Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wielkopolskim.

Wykres 5. Stosunek liczby zgłoszeń do liczby osób odnalezionych w województwie lubuskim, lata 2017–2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Poszukiwań i Identyfikacji Osób Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wielkopolskim.

Wykres 6. Dynamika poszukiwań w województwie lubuskim w latach 2017–2022.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Poszukiwań i Identyfikacji Osób Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wielkopolskim.

To nie tylko sprawa Policji

W większości krajów za poszukiwania osób zaginionych odpowiada policja, ale ich badaniem zajmują się także inne wyspecjalizowane grupy. Zmiany w ustawie o Policji i wprowadzenie nowych przepisów pozwalają obecnie na pobieranie materiału biologicznego od osób zaginionych, oznaczanie profili DNA tych osób, wprowadzanie ich do bazy danych DNA, a następnie porównywanie tych profili z profilami ujawnionych wcześniej NN¹⁴ osób oraz NN zwłok. Dzięki temu możliwe jest zakończenie spraw zaginięć nawet sprzed kilku lub kilkunastu lat¹⁵.

Optymizmem napawa wzrost świadomości Polaków w tym zakresie, a tym samym podejmowanie nowych inicjatyw zapobiegających zaginięciom. Jedną z nich były również zmiany organizacyjne w komendach wojewódzkich Policji. Na terenie całego kraju do życia powołano specjalistyczne wydziały poszukiwań (i identyfikacji osób). Działaniem prekursorskim dla tych zmian było utworzenie w Komendzie Głównej Policji – Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych KGP¹⁶, a także pojawienie się w Polsce systemu Child Alert.

Ryc. 1. Logo systemu Child Alert.

Źródło: Portal Child Alert, <http://www.childalert.pl/dokumenty/szablonyimg/388-childalert.svg> [dostęp: 26.04.2023 r.].

System natychmiastowego rozpowszechniania wizerunku zaginionego dziecka za pomocą dostępnych mediów zaczął działać w naszym kraju 20 listopada 2013 r., a jego głównym celem jest szybsze i skuteczniejsze poszukiwanie młodych ludzi (dzieci i nastolatków). Działający już w 16 krajach członkowskich Unii Europejskiej, znany był wcześniej w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i Meksyku pod nazwą „AMBER Alert”. Jego koncepcja, dzięki z góry ustalonej procedurze postępowania, opiera się na skoordynowanym działaniu różnych instytucji, przede wszystkim Policji i mediów, które z racji błyskawicznej współpracy są w stanie niemal niezwłocznie rozpowszechnić wizerunek zaginionego dziecka, tak by dotarł do szerokiego grona odbiorców. W Polsce uruchamiany był 5 razy: w kwietniu i listopadzie 2015 r., w marcu 2019 r., w lutym 2020 r. oraz w listopadzie 2022 r. Wszystkie poszukiwane za jego pośrednictwem osoby zostały odnalezione¹⁷. Za wdrożenie systemu Child Alert był odpowiedzialny Wydział Poszukiwań i Identyfi-

kacji Osób Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji. Obecnie za jego funkcjonowanie odpowiada Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych KGP, do którego zadań należy m.in.: monitorowanie i analiza spraw dotyczących zaginięć osób, prowadzonych przez jednostki Policji; wsparcie eksperckie i analityczne w sprawach dotyczących osób zaginionych kategorii I, wielowątkowych, o dużym stopniu skomplikowania lub będących przedmiotem szczególnego zainteresowania środków masowego przekazu; nadzór nad prowadzonymi poszukiwaniami dotyczącymi zaginięć osób małoletnich oraz zapewnienie bezpośredniego udziału ekspertów Centrum w poszukiwaniach tych osób; wspieranie jednostek Policji w prowadzonych działaniach poszukiwawczych w zakresie technicznym, osobowym i informacyjno-logistycznym, w szczególności przez Mobilne Centrum Wsparcia Poszukiwań; współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problematyką zaginięć oraz ochroną życia i zdrowia ludzkiego; inicjowanie i prowadzenie współpracy z policyjnymi jednostkami do spraw zaginięć innych państw; przygotowywanie i realizacja szkoleń obejmujących problematykę zaginięć osób; opracowywanie i doskonalenie procedur lub algorytmów postępowania w sprawach dotyczących prowadzenia przez Policję poszukiwań osób zaginionych, a także postępowania w przypadkach ujawnienia osób o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanymi zwłok albo szczątków ludzkich¹⁸.

Ryc. 2. Znak graficzny Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych KGP.

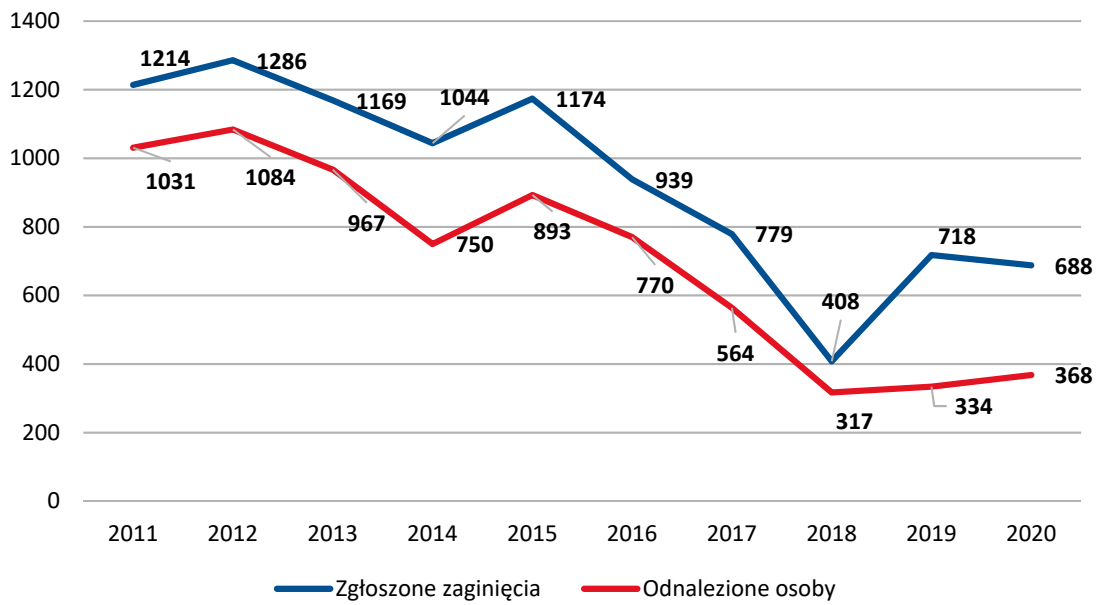
Źródło: Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych, <https://cpoz.policja.pl/dokumenty/zalaczniki/78/78-56316.jpg> [dostęp: 11.04.2023].

Zaginięcie osoby jest zawsze ogromną tragedią i wywołuje, nie tylko wśród jej najbliższych, wiele emocji, z którymi niełatwo sobie poradzić. Zaginięcia mają różne przyczyny, a każda sprawa ma swój indywidualny charakter i przebieg. W Polsce nie funkcjonuje żadna państwowa instytucja, która zapewniałaby poradnictwo i kompleksowe wsparcie w sytuacji zaginięcia człowieka, co sprawia, że działania podejmowane przez rodziny są chaotyczne, niespójne, a w efekcie nieskuteczne. Dlatego 22 marca 1999 r. z inicjatywy dziennikarzy związanych z programem „Ktokolwiek widział, ktokolwiek wie” oraz „Gazety Wyborczej” powstała Fundacja ITAKA – Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych, kompleksowo zajmująca

POLICJA LUBUSKA

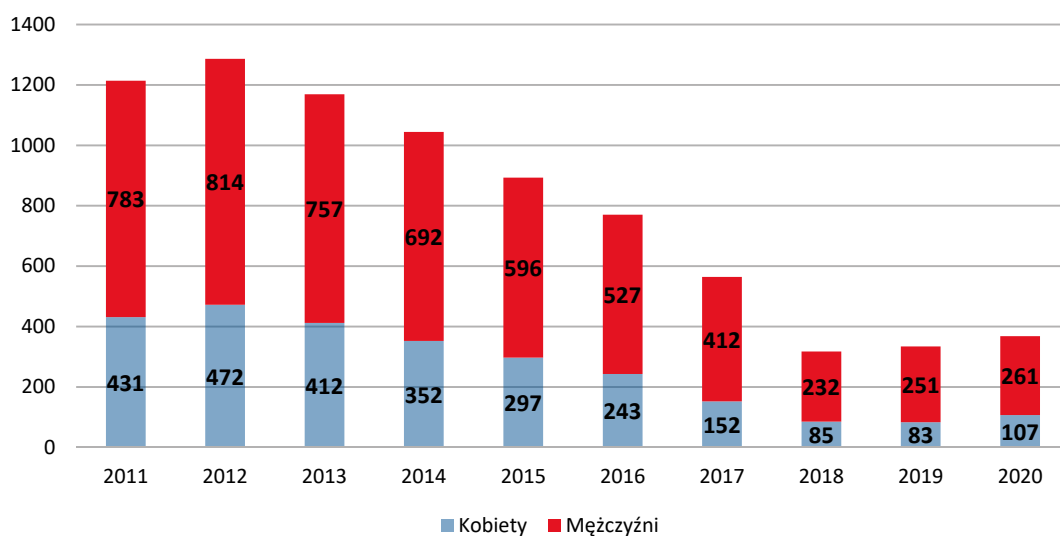
się problematyką osób zaginionych. Organizacja inicjuje i prowadzi postępowania poszukiwawcze, jej specjaliści służą bezpłatną pomocą telefoniczną 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu oraz wsparciem podczas spotkań bezpośrednich. Jest ona założycielem Międzynarodowej

Sieci Osób Zaginionych (*Missing Person International Network*¹⁹) i może poszczycić się ponad 12 000 osób odnalezionych na 16 000 przyjętych zgłoszeń²⁰. Pozytywną tendencją jest zauważalny spadek dynamiki zaginięć osób na przełomie ostatnich 10 lat.

Wykres 7. Zgłoszone zaginięcia i odnalezione osoby.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Fundacja ITAKA, *Statystyki zaginięć*, <https://www.itaka.org.pl/centrum-prasowe/statystyki-zaginienc/> [dostęp: 12.04.2023 r.].

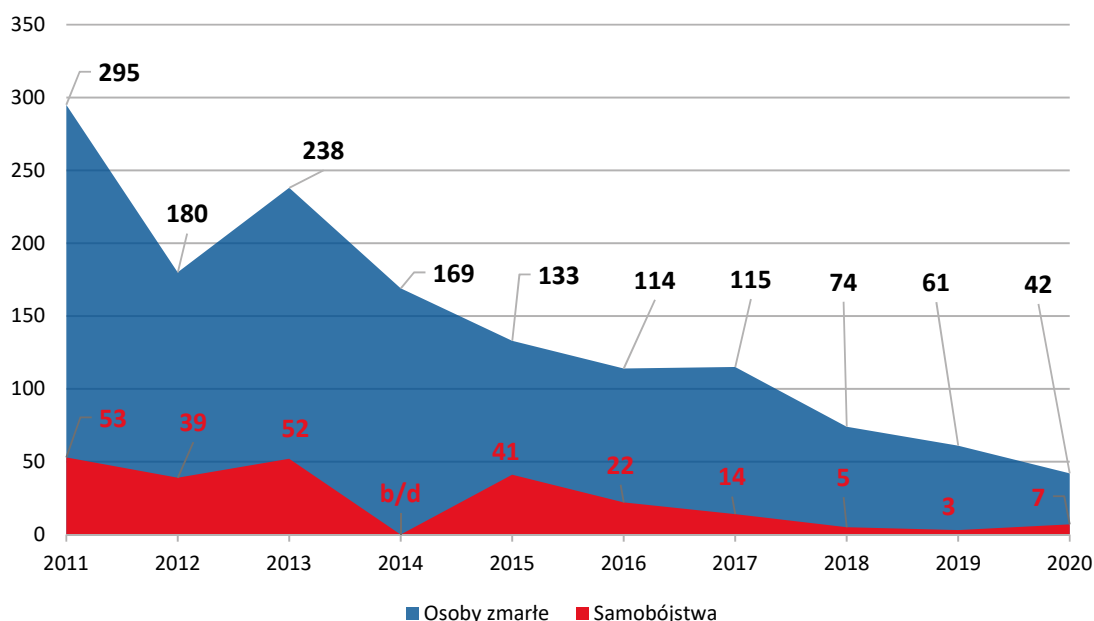

Wykres 8. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn w ogólnej liczbie zaginionych osób.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Fundacja ITAKA, *Statystyki zaginięć*, <https://www.itaka.org.pl/centrum-prasowe/statystyki-zaginienc/> [dostęp: 12.04.2023 r.].

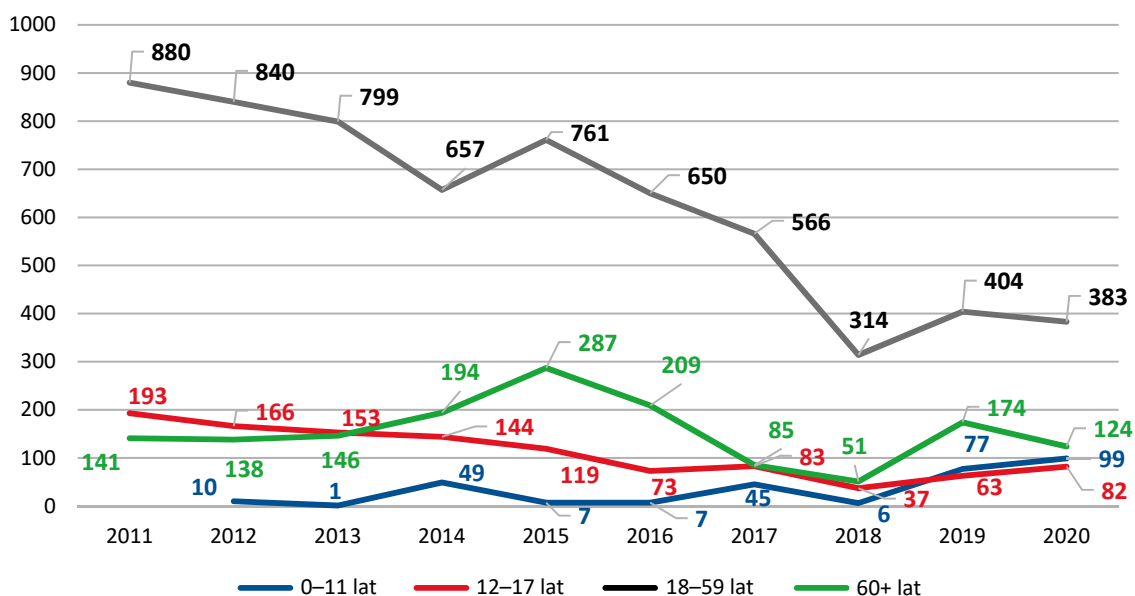
Poszukiwania osób należą do spraw bardzo trudnych, w których nie należy kierować się emocjami, ponieważ każdy nieprzemyślany ruch może doprowadzić do tragedii. Takie, niestety, zdarzają się dość często, jak obrazuje wykres 9.

Bezszykuteczne poszukiwania osoby zaginionej mogą prowadzić do konieczności uznania tej osoby za nieżyjącą, mimo iż fakt jej śmierci nie został stwierdzony. Polskie prawo cywilne przewiduje możliwość przyjęcia takiej „fikcji prawnej”²¹. Artykuł 29 § 1 Kodeksu cywilnego wyraźnie stano-

Wykres 9. Liczba odnalezionych, którzy popełnili samobójstwo lub zmarli z innych przyczyn.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Fundacja ITAKA, *Statystyki zaginięć*, <https://www.itaka.org.pl/centrum-prasowe/statystyki-zaginięć/> [dostęp: 12.04.2023 r.].

Wykres 10. Przedziały wiekowe osób zaginionych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Fundacja ITAKA, *Statystyki zaginięć*, <https://www.itaka.org.pl/centrum-prasowe/statystyki-zaginięć/> [dostęp: 12.04.2023 r.].

POLICJA LUBUSKA

wi, że osobę zaginioną można uznać za zmarłą, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości osoba ta jeszcze żyła, upłynęło 10 lat. Instytucja uznania za zmarłego w przypadku osób zaginionych nie wymaga dowodu śmierci, nie jest również konieczne, aby o domniemanej śmierci osoby zaginionej wypowiadał się kierownik urzędu stanu cywilnego, ani żeby sąd stwierdził zgon – ta możliwość oparta jest na domniemaniu, a uznanie następuje w formie postanowienia wydanego przez sąd. Według przepisu art. 30 § 1 k.c. w sytuacji, gdy ktoś zaginął w czasie podróży powietrznej lub morskiej, w związku z katastrofą albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem, uznanie to następuje po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym nastąpiła katastrofa albo miało miejsce inne szczególne zdarzenie.

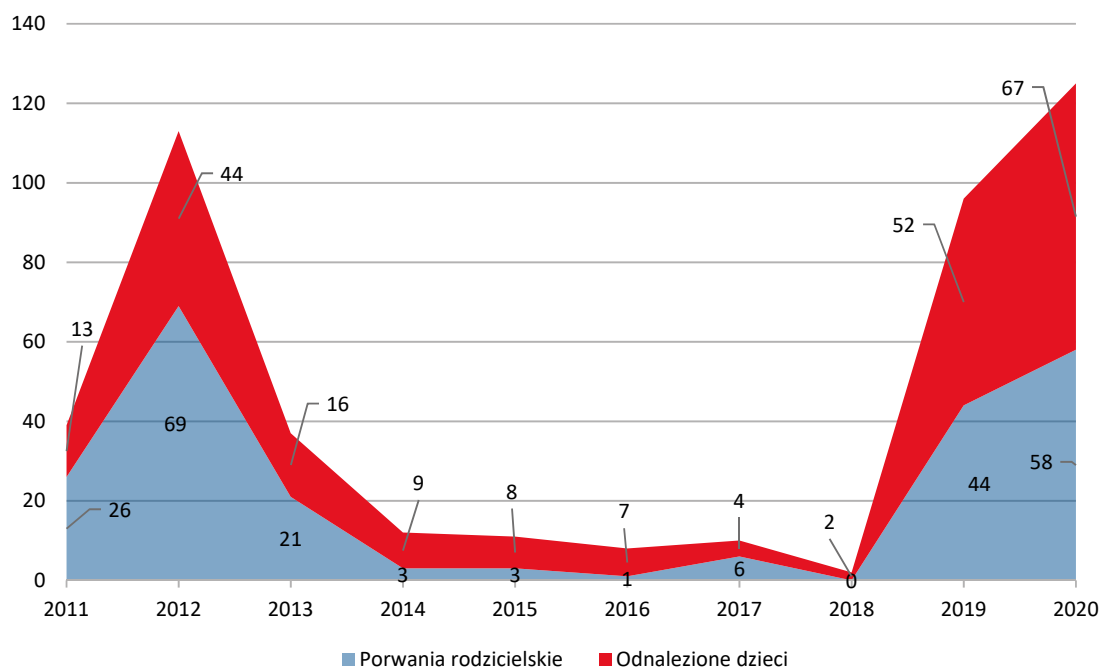
Na wykresie 10 przedstawiono liczby zaginięć w przedziałach wiekowych, z czego wynika, iż największy odsetek stanowią osoby w wieku 18–59 lat. Inną kwestią, na którą zwraca uwagę Fundacja ITAKA, są porwania rodzicielskie – wskazane w zarządzeniu nr 48 KGP. Często zdarza się, że pomimo ustalenia przez sąd planu sprawowania władzy rodzicielskiej nad wspólnym dzieckiem, wzajemne konflikty powodują, że najczęściej cierpi na tym dziecko, które stanowi kartę przetargową pomiędzy małżonkami. Dzieci zaginione na skutek porwania rodzicielskiego to szczególna grupa, a samo zdarzenie traktowane jest jako forma konfliktu wewnątrzrodzinnego. Różni się ono od „uprowadzenia” sankcją określoną w art. 211 Kodeksu karnego. Uprowadzenie może być dokonane jedynie przez rodzica, którego władza rodzicielska została ograniczona, zawieszona lub który został jej pozbawiony, o czym nie ma mowy przy wspomnianym porwaniu. Zatem zatrzymanie dziecka przez

rodzica posiadającego pełnię praw rodzicielskich nie stanowi przestępstwa zgodnie z przyjętą linią orzeczniczą – jest jednak problemem, o czym świadczą statystyki ITAKI.

Poszukiwania w praktyce

Wszyscy policjanci oraz osoby zaangażowane w poszukiwania zapamiętują takie sprawy na długo. Łatwiej wraca się do tych, których finał okazał się szczęśliwy. W osiągnięciu sukcesu pomaga wykorzystywanie nowoczesnych narzędzi i metod, prawidłowa koordynacja sił i środków oraz rzetelne włączenie się wszystkich w określone zdarzenie. Nieocenioną rolę odgrywa czas, gdy każda godzina, minuta, a nawet sekunda ma istotne znaczenie. Zgodnie z cytowanym wcześniej zarządzeniem nr 48 KGP każdy pełniący służbę policjant, do którego zgłosi się osoba uprawniona, jest obowiązany przyjąć informację o zaginięciu, niezwłocznie zawiadomić o tym dyżurnego najbliższej jednostki Policji oraz podjąć określone przez niego czynności, a także sporządzić niezbędną dokumentację na tę okoliczność, uwzględniając pełne dane personalne osoby zaginionej – cechy wyglądu zewnętrznego z uwzględnieniem znaków szczególnych, opis ubioru z uwzględnieniem znaków firmowych poszczególnych elementów, oznaczenie grupy krwi, rodzaj chorób, nałogów oraz charakter nawyków i skłonności z uwzględnieniem prób samobójczych itp. Wyjątek stanowi tu przyjęcie zawiadomienia o zaginięciu osoby po upływie 5 lat od daty zaginięcia²².

Zakres oraz metody działań poszukiwawczych zależą przede wszystkim od rodzaju zdarzenia i miejsca poszukiwań. Policja bardzo szybko typuje miejsca poszukiwań na podstawie informacji przekazanych przez zgłaszających

Wykres 11. Porwania rodzicielskie zgłoszone Fundacji ITAKA w latach 2011–2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Fundacja ITAKA, *Statystyki zaginięć*, <https://www.itaka.org.pl/centrum-prasowe/statystyki-zaginienc/> [dostęp: 12.04.2023 r.].

i w przypadkach, które nie mają charakteru kryminalnego. Zazwyczaj są to tereny zalesione, wodne czy góryste. W poszukiwaniach takich najczęściej wykorzystuje się zasoby ludzkie, a coraz częściej także profesjonalny sprzęt oraz innowacyjne rozwiązania – m.in. systemy informacji geograficznej, drony, roboty podwodne, termowizję czy psy.

Nowoczesne systemy pozwalają zwizualizować trasę pokonywaną przez zaginionego na podstawie analizy monitoringu miejskiego czy logowania się telefonu do stacji BTS, a nawet określić tempo, z jakim się porusza. Drony, czyli bezzałogowe statki powietrzne, umożliwiają szybkie zweryfikowanie wytypowanego obszaru, zwłaszcza w terenach trudnych, bagiennych itp. Urządzenia wyposażone w kamery w czasie rzeczywistym przekazują obraz do operatorów, co pozwala na zaoszczędzenie sił i środków. Skuteczność poszukiwań zwiększają też kamery termowizyjne czy noktowizory, które umożliwiają zlokalizowanie człowieka w porze nocnej. Ogromną pomoc w poszukiwaniach odgrywają psy służbowe. Dzięki niezwykle rozwiniętemu zmysłowi węchu mogą zastąpić nawet 150 osób włączonych w poszukiwania. Znakomity wąż czworonożnych funkcjonariuszy pozwala wyczuć zapach człowieka nawet z 800 metrów. Nowoczesne technologie wspierają działania poszukiwawcze, należy jednak pamiętać, że żaden sprzęt nigdy nie zastąpi człowieka. Obsługiwany w niewłaściwy sposób nie przyniesie oczekiwanych rezultatów. Potrzebne są myślenie i intuicja doświadczonych funkcjonariuszy, a niezwłoczne wszczęcie działań poszukiwawczych może zagwarantować sukces w postaci odnalezienia osoby żywej. Jak ogromny to wysiłek, nakład pracy nie tylko policjantów, ale również innych zaangażowanych służb i osób prywatnych, a także właściwie rozdysponowane siły i środki wraz z zabezpieczeniem logistycznym – niech świadczą tylko dwa wybrane zdarzenia z terenu województwa lubuskiego, które miały miejsce w 2021 i 2022 r.

Poszukiwania chłopców w powiecie zielonogórskim

10 maja 2021 r. nagłówki lokalnych portali tego dnia zaczęły się od takich słów: *Policjanci z zielonogórskiej komendy miejskiej i komisariatu w Sulechowie poszukują dwóch zaginionych chłopców w wieku 13 i 15 lat*. Poszukiwania poziomu I zostały rozpoczęte przez Komendę Miejską Policji w Zielonej Górze około godziny 22.00, kiedy to policjanci powzięli informację o zaginięciu Marka G. (lat 14) oraz Filipa P. (lat 12), mieszkańców wsi Ledno, położonej w powiecie zielonogórskim, w gminie Trzebiechów. Wyszli z domu około godziny 15.00 i do chwili zgłoszenia nie nawiązali kontaktu z rodziną. W pierwszych chwilach dyżurny jednostki Policji wysłał patrol, który dokonał penetracji terenu, niestety z wynikiem negatywnym. Chłopcy nie mieli przy sobie telefonów komórkowych, dlatego Komendant Miejski Policji w Zielonej Górze ogłosił alarm dla podległych jednostek i rozpoczął działania całonocne, które także nie odniosły skutku.

Jak napisał portal „Pościgi.pl”: (...) *w akcji oprócz policjantów uczestniczy 40 strażaków, w tym OSP Trzebiechów oraz OSP Jarogniewice, jednostka specjalizująca się w poszukiwaniach osób zaginionych, strażak na quadzie. – Sytuacja jest dynamiczna i liczba jednostek biorących*

Fot. 1. Strażacy na miejscu poszukiwań – Ledno.

Źródło: Pościgi.pl, *Co się stało z nastolatkami? Cały czas szukają ich zielonogórcy oraz sulechowscy strażacy i policjanci*, https://poscigi.pl/wp-content/uploads/2021/05/185067983_3965847110178468_1740822140885638690_n.jpg [dostęp: 12.04.2023 r.].

*udział w poszukiwaniach cały czas się zmienia – mówił st. kpt. Arkadiusz Kaniak, rzecznik zielonogórskich strażaków. Do poszukiwań włączono również grupę strażaków z Nowej Soli i Zielonej Góry. – W akcji mamy tam już trzy łodzie, które przeszukują rzekę (...)*²³.

Zaczęły się poszukiwania na wielką skalę, prowadzone z ziemi, wody i powietrza. Policyjne oddziały prewencji sprawdziły pobliskie pola, łąki i lasy. Wspólnie z policjantami na miejscu działała Specjalistyczna Grupa Ratownictwa Wodno-Nurkowego „Południe” z JRG 2 w Zielonej Górze, wszystko po to, aby jak najszybciej odnaleźć zaginionych chłopców. W akcji brało udział ponad 200 osób²⁴. W kolejnych dniach, oprócz dokonywania penetracji terenu, funkcjonariusze sprawdzali adresy znajomych osób zaginionych, kontakty, wiadomości mailowe i zawartość komputerów chłopców, a także miejski monitoring na te-

Fot. 2. Łódź strażacka biorąca udział w poszukiwaniach.

Źródło: Pościgi.pl, *Sytuacja jest dramatyczna. Poszukiwania chłopców wznowione. Nadal nie ma po nich śladu*, https://i0.wp.com/poscigi.pl/wpcontent/uploads/2021/05/184657111_4228109393939577_1989026610867373873_n.jpg?fit=960%2C720&ssl=1 [dostęp: 12.04.2023 r.].

POLICJA LUBUSKA

renie Zielonej Góry i Sulechowa, nagrania z kamer autobusów podmiejskich, patrolowano również drogi wiodące do rzeki Odry.

11 maja 2021 r. policyjny pies miał podjąć trop za zaginionymi w kierunku rzeki, przeszukano 51 km Odry oraz obszar wielkości około 4500 hektarów²⁵. Dzięki dronom i policyjnemu śmigłowcowi posiadającemu kamery termowizyjne obszar poszukiwań znacznie poszerzono. Do akcji włączyły się siły z prawie całego województwa (m.in. z KWP i KMP w Gorzowie Wlkp., KPP w Krośnie Odrzańskim, KPP w Międzyrzeczu, KPP we Wschowie, KPP w Nowej Soli, KPP w Świebodzinie, KPP w Sulęcinie), Komendy Głównej Policji, województw ościennych, a także policjanci niemieccy z Brandenburg Polizei.

Chociaż służby oraz mieszkańcy dawali z siebie wszystko, aby znaleźć chłopców, sytuacja w miarę upływu dni wydawała się coraz bardziej beznadziejna. Niestety, finał tych poszukiwań okazał się tragiczny.

Fot. 3. Udział policyjnego śmigłowca wsparcia z KWP w Łodzi i KWP w Poznaniu.

Źródło: Pościgi.pl, *Ogromne poszukiwania zaginionych chłopców. Nie ma po nich żadnego śladu*, <https://i0.wp.com/poscigi.pl/wp-content/uploads/2021/05/A4211390.jpg?fit=1000%2C668&ssl=1> [dostęp: 12.04.2023 r.].

14 maja 2021 r., w piątek, w okolicach Osiecznicy (gmina Krosno Odrzańskie), na terenie wojskowym, około 50 km od miejsca, w którym ostatnio widziano chłopców, wyłowiono z rzeki Odry ciało 12-latka. Dwa dni później, w niedzielę (16 maja), również z Odry, wyłowiono ciało starszego z nich.

Z całą pewnością była to jedna z największych akcji poszukiwawczych ostatnich lat w województwie lubuskim. Przez siedem dni, w ramach zarządzanej akcji pod kryptonimem „ODRA”, mnóstwo ludzi: mundurowych, wolontariuszy i mieszkańców pracowało, mając nadzieję na sukces. Ponieważ zarówno okoliczności zaginięcia, jak i bieżące policyjne ustalenia wskazywały na to, że mogło dojść do nieszczęśliwego wypadku i wpadnięcia obu chłopców do wody, działania poszukiwawcze w dużej mierze skupione były na rwących nurtach Odry oraz na terenach przyległych. Do poszukiwań wykorzystano specjalistyczny sprzęt: sonary, kamery termowizyjne, noktowizory, echosondy, łodzie motorowe, policyjne śmigłowce, quady, drony, poduszkowce, skutery wodne. W działaniach uczestniczył też specjalnie sprowadzony robot do poszukiwań na wodzie. W przeszukiwaniu dna samej rzeki pomagał m.in. Marcel Korkuś – biegły sądowy i pletwonurek ekstremalny, jaskiniowy, podróżnik, eksplorator oraz instruktor nurkowania IANTD (*International Association of Nitrox and Technical Divers*), dwukrotny rekordzista Guinnessa w nurkowaniu wysokogórskim i odkrywca najwyższego położonego jeziora na świecie – Cazadero (5990 m.n.p.m.)²⁶. Pomimo iż zwłoki poszukiwanych chłopców odnaleziono w różnych powiatach, zarówno Prokuratura Okręgowa w Zielonej Górze, jak i Prokuratura Rejonowa w Świebodzinie ustaliły, że śmierć chłopców nastąpiła w wyniku utonięcia – wykluczono udział osób trzecich, tym samym stwierdzono, że doszło do nieszczęśliwego wypadku.

Przykład ten obrazuje, jak ważna w takich działaniach jest odpowiednia logistyka. Ogromne środki i siły zaangażowane do poszukiwań wymagają zapewnienia odpowiednich

Fot. 4. Sprzęt wykorzystywany podczas poszukiwań.

Źródło: Pościgi.pl, *Przeszukano już 2,4 tys. hektarów terenu i nic. Po zaginionych chłopcach z Ledna nie ma śladu*, <https://poscigi.pl/przeszukano-juz-24-tys-hektarow-terenu-i-nic-po-zaginionych-chlopcach-z-ledna-nie-ma-sladu-film-zdjecia/> [dostęp: 12.04.2023 r.].

zapasów (m.in. paliwa do wykorzystywanego sprzętu), a rzesza ludzi biorąca udział w przedsięwzięciu wymagała zapewnienia im odpowiednich warunków, wyżywienia, napojów, miejsc odpoczynku i regeneracji czy też noclegów. W skali ogólnopolskiej, kiedy rocznie notuje się ok. 16–17 tysięcy zaginięć, to ogromne koszty.

Poszukiwania mieszkanki Rojewa

Na szczęście nie wszystkie akcje wymagają takich nakładów i nie wszystkie kończą się tragicznie, co obrazuje kolejny przykład zdarzenia, do którego doszło 20 września 2022 r. na terenie województwa lubuskiego. W tym dniu międzyrzeczcy policjanci otrzymali zgłoszenie o 66-letniej mieszkance wsi Rojewo (gm. Międzyrzecz) – Bożenie S., która miała wyjść z domu na spacer około godziny 11.00. Do godzin wieczornych rodzina nie uzyskała z nią kontaktu. Ostatni raz widziana była około godziny 14.00 w rejonie wiaduktu przy drodze ekspresowej S3 w ciągu Międzyrzecz–Skwierzyna, około 1,5 km od miejsca zamieszkania. Z relacji najbliższych wynikało, że zaginiona cierpi na demencję starczą. Komendant Powiatowy Policji w Międzyrzeczu ogłosił alarm i zarządził poszukiwania I stopnia w związku z uzasadnionym podejrzeniem bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia. Do działań skierowano funkcjonariuszy Samodzielnego Pododdziału Policji w Gorzowie Wlkp. Użyto psa tropiącego oraz policyjnego drona, a wsparcie zapewniły również Państwowa Straż Pożarna, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, grupa poszukiwawcza ze Zbąszynka oraz pracownicy nadleśnictwa. Sprawdzano pobliskie lasy, łąki i pola. Ponieważ rejon działań obejmował ciężki, bagnisty i podmokły teren, a gęste zarośla i wysoka trzcina utrudniały swobodne przemieszczanie się, po wnikliwej analizie pracowników kryminalnych zawężono obszar poszukiwań.

Fot. 5. Działania operacyjne służb kryminalnych – określenie rejonu poszukiwań.

Źródło: M. Maksimyczyk, *Łzy szczęścia po odnalezieniu mamy – policyjny śmigłowiec zlokalizował zaginioną*, <https://lubuska.policja.gov.pl/go/serwis-informacyjny/aktualnosci/42940,Lzy-szczescia-po-odnalezieniu-mamy-policyjny-smiglowiec-zlokalizowal-zaginiona.html> [dostęp: 12.04.2023 r.].

Wobec braku efektów przeprowadzonej pieszej penetracji, kolejnego dnia (21.09.2022 r.) podjęto decyzję o zadysponowaniu śmigłowca z kamerą termowizyjną, o którego wsparcie zwrócono się do Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu.

To właśnie jego załoga, lecąc na niskim pułapie, w godzinach popołudniowych odnalazła kobietę. W wyniku działania wirnika śmigłowca, gęste zarośla i trzciny rozchyliły się, tym samym umożliwiając zauważenie poszukiwanej. Pomimo otaczającego kobietę bagna ratownikom szybko udało się do niej dotrzeć. W chwili odnalezienia była przytomna, jednak miała problem ze swobodnym przemieszczaniem się. Kobiecie natychmiast udzielono pierwszej pomocy i przekazano pod opiekę przybyłej na miejsce załogi karetki pogotowia. Po wykonaniu stosownych badań wróciła bezpiecznie do domu.

Takie i podobne zdarzenia stanowią praktycznie codzienność pracy funkcjonariuszy Policji. Tylko na przełomie marca i kwietnia bieżącego roku policjanci garnizonu lubuskiego do poszukiwań kategorii I podrywani byli alarmowo aż 7 razy, z czego 4 przypadki stanowiły zdarzenia związane z uzasadnionym przypuszczeniem chęci popełnienia przez zaginionych samobójstwa (mężczyźni w wieku 30–39 lat), w dwóch przypadkach były to zaginięcia dzieci w wieku 12 i 13 lat, a w jednym porwanie rodzicielskie. Wszystkie po-

Fot. 6. Śmigłowiec zadysponowany z KWP w Poznaniu.

Źródło: M. Maksimyczyk, *Łzy szczęścia po odnalezieniu mamy – policyjny śmigłowiec zlokalizował zaginioną*, <https://lubuska.policja.gov.pl/go/serwis-informacyjny/aktualnosci/42940,Lzy-szczescia-po-odnalezieniu-mamy-policyjny-smiglowiec-zlokalizowal-zaginiona.html> [dostęp: 12.04.2023 r.].

Fot. 7. Moment wyprowadzenia kobiety z bagien.

Źródło: M. Maksimyczyk, *Łzy szczęścia po odnalezieniu mamy – policyjny śmigłowiec zlokalizował zaginioną*, <https://lubuska.policja.gov.pl/go/serwis-informacyjny/aktualnosci/42940,Łzy-szczescia-po-odnalezieniu-mamy-policyjny-smiglowiec-zlokalizowal-zaginiona.html> [dostęp: 12.04.2023 r.].

Fot. 8. Przekazanie kobiety rodzinie.

Źródło: Lubuska Policja, <https://lubuska.policja.gov.pl/dokumenty/zalaczniki/135/135-201054.mp4> [dostęp: 12.04.2023 r.].

szukiwania zakończyły się sukcesem, służby odnajdywały zaginionych średnio w przeciągu 3 godzin, poza porwaniami, które ostatecznie przekształciło się w uprowadzenie, a sprawcy wraz z 2-letnim dzieckiem, w wyniku czynności podjętych przez Policję, została odnaleziona w Krakowie – prawie 400 km od miejsca zamieszkania.

Podsumowanie

Historia poszukiwań osób zaginionych pokazuje, że nie ma spraw beznadziejnych, są tylko bardzo trudne. W osiągnięciu sukcesów pomaga wykorzystywanie różnych nowoczesnych narzędzi i metod. Może to być:

- **progresja wiekowa** polegająca na postarzeniu wizerunku osoby w oparciu o zdjęcia wykonane przed zaginięciem (dotyczy spraw długotrwałych); w Polsce wykony-

wana najczęściej przez ekspertów Instytutu Badawczego Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji;

- **profilowanie psychologiczne** polegające na tworzeniu krótkiej charakterystyki zaginionego, ściśle ujmującej najważniejsze cechy jego osobowości; ma ona na celu przybliżenie możliwych, specyficznych dla danego człowieka zachowań, prawdopodobnych sposobów postępowania, podjęcia takiej czy innej decyzji przez osobę zaginioną, co może nadać kierunek poszukiwaniom i uprawdopodobnić przyjętą wersję wydarzeń;
- **technologie lokalizacyjne** – wykorzystanie telefonów komórkowych, których nawet chwilowe uruchomienie pozwala operatorom na określenie miejsca z dokładnością do 10 metrów;
- **media**, w tym media społecznościowe, które swoimi zasięgami obejmują ogromne obszary;
- **badania DNA** – najczęściej używane do ustalania tożsamości nieznanymi zwłok lub osób, co do których tożsamości nie ma pewności lub brak jest jakichkolwiek podejrzeń.

Każde zaginięcie osoby, bez względu na wiek i płeć, to sytuacja, w której należy działać. Dzięki przemyślanym posunięciom oraz starannie opracowanej strategii możliwe jest doprowadzenie do szczęśliwego rozwiązania spraw tego rodzaju. W tym miejscu należy zaznaczyć, że do momentu wypełnienia się przesłanek wynikających z art. 29 oraz art. 30 Kodeksu cywilnego, tj. uznania zaginionego za zmarłego, żadna osoba zaginiona nie traci swoich zdolności prawnych, czyli przyjmowania i składania oświadczeń woli, mających na celu wywołanie powstania, zmiany lub ustania stosunku prawnego. Innymi słowy, takie osoby nadal mogą swobodnie funkcjonować, np. w innym kraju, ponieważ sam fakt zaginięcia nie powoduje z mocy prawa zmiany ich statusu, i zachowują dotychczasowe prawa i obowiązki. Dopiero podjęcie odpowiednich kroków prawnych, najczęściej przez najbliższych osoby zaginionej, które zainteresowane są uregulowaniem sytuacji prawnej zaginionego, w określonych ustawowo przypadkach może doprowadzić do uznania tej osoby za zmarłą.

Doświadczenie policyjne wskazuje, że za zasadę poszukiwań osób zaginionych należy przyjąć parafrazę cytatu J. Deavera, przytoczonego we wstępie niniejszego artykułu: *Aby odnaleźć osobę – trzeba szukać i szukać, a gdy niczego nie można znaleźć, trzeba szukać jeszcze raz. Kiedy do niczego się nie dojdzie, należy szukać jeszcze dokładniej.*

¹ J. Deaver, *Tańczący Trumniarz*, Wydawnictwo Prószyński i S-Ka, Warszawa 2018.

² I. Pospiszyl, *Przemoc w rodzinie*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1994, s. 12.

³ A. Chodubski, *Wstęp do badań politologicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1995, s. 149.

⁴ *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. 3, PWN, Warszawa 1989, s. 905.

⁵ Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanymi zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz. Urz. KGP poz. 77, z późn. zm.).

⁶ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.), art. 14 ust. 1 pkt 3.

⁷ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360, z późn. zm.).

- ⁸ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359, z późn. zm.).
- ⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.).
- ¹⁰ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, z późn. zm.).
- ¹¹ Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok oraz szczątków ludzkich, § 2 ust. 1 pkt 4.
- ¹² P. Podsiadlik, *Prowadzenie przez Policję poszukiwania osób zaginionych oraz postępowanie w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Katowicach, Katowice 2010, s. 7.
- ¹³ Interpol (ang. *International Criminal Police Organization*) – międzynarodowa organizacja policji pomagająca organom ścigania w walce z wszelkimi formami przestępczości.
- ¹⁴ NN, N.N., n/n – skrótowiec stosowany głównie w terminologii prawniczej i kryminalistyce na określenie osoby, której tożsamości nie ustalono.
- ¹⁵ KPP Opatów, *Zaginienia osób w Polsce. Fakty i mity*, <https://opatow.policja.gov.pl/top/dzialania-policji/aktualnosci/7392,Zaginienia-osob-w-Polsce-Fakty-i-mity.html> [dostęp: 11.04.2023 r.].
- ¹⁶ Decyzja nr 147 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 kwietnia 2013 r. w sprawie Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych Komendy Głównej Policji (Dz. Urz. KGP poz. 36).
- ¹⁷ A. Zygiel, *Poszukiwana 5-letnia dziewczynka z Oświęcimia odnaleziona. Sprawca zatrzymany w Danii*, [rmfm24.pl](https://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-poszukiwana-5-letnia-mia-z-oswiecimia-odnaleziona-w-danii-za,nId,6392227#crp_state=1), 5 listopada 2022 r., https://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-poszukiwana-5-letnia-mia-z-oswiecimia-odnaleziona-w-danii-za,nId,6392227#crp_state=1 [dostęp: 11.04.2023 r.].
- ¹⁸ Decyzja nr 147 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 kwietnia 2013 r. w sprawie Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych Komendy Głównej Policji, § 2.
- ¹⁹ Missing Person International Network, <https://mpin.zaginieni.pl/EN/#pl> [dostęp: 12.04.2023 r.].
- ²⁰ Fundacja ITAKA, *ITAKA w liczbach*, <https://www.itaka.org.pl/> [dostęp: 12.04.2023 r.].
- ²¹ Fikcja prawna – norma prawna nakazująca kontrfaktyczne uznanie wystąpienia pewnego faktu prawnego, który w rzeczywistości nie miał miejsca.
- ²² Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok oraz szczątków ludzkich, § 3–11.
- ²³ Pościgi.pl, *Co się stało z nastolatkami? Cały czas szukają ich zielonogórcy oraz sulechowski strażacy i policjanci*, <https://poscigi.pl/co-sie-stalo-z-nastolatkami-caly-czas-szukaja-ich-zielonogorcy-oraz-sulechowski-strażacy-i-policjanci-zdjecia/> [dostęp: 12.04.2023 r.].
- ²⁴ PolsatNews.pl, *Zielona Góra. Kolejna doba poszukiwań zaginionych chłopców*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-05-13/zielona-gora-kolejna-doba-poszukiwan-zaginionych-chlopcow/> [dostęp: 12.04.2023 r.].
- ²⁵ Pościgi.pl, *Poszukiwania chłopców z Ledna. Pies miał podjąć trop koło rzeki*, <https://poscigi.pl/poszukiwania-chlopcow-przerwane-rusza-z-samego-rana-pies-mial-podjac-trop-kolo-rzeki/> [dostęp: 12.04.2023 r.].
- ²⁶ Guinness World Records, *Highest altitude scuba dive*, <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/scuba-diving-highest-altitude> [dostęp: 12.04.2023 r.].

Bibliografia

Literatura

- Chodubski A., *Wstęp do badań politologicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1995.
- Deaver J., *Tańczący Trumniarz*, Wydawnictwo Prószyński i S-Ka, Warszawa 2018.

Podgórecki A., *Patologia życia społecznego*, PWN, Warszawa 1996.

Podsiadlik P., *Prowadzenie przez Policję poszukiwania osób zaginionych oraz postępowanie w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Katowicach, Katowice 2010.

Pospiszyl I., *Przemoc w rodzinie*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1994.

Słownik języka polskiego, red. M. Szymczak, t. 3, PWN, Warszawa 1989.

Akty prawne

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.).

Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz. Urz. KGP poz. 77, z późn. zm.).

Decyzja nr 147 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 kwietnia 2013 r. w sprawie Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych Komendy Głównej Policji (Dz. Urz. KGP poz. 36).

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, zaginiony, osoba nieobecna, porwanie rodzicielskie, koordynacja działań służb, rozwiązania systemowe.

Keywords: security, missing, absent person, parental kidnapping, coordination of services, system solutions.

Summary

The Police of the Lubuskie Voivodeship in the system of searching for missing persons. Dynamics of the problem

This article aims to present issues related to the disappearance of people, their tendencies in nationwide terms, on the example of the Lubuskie Voivodeship. It is an attempt to illustrate the scale of the phenomenon and the problems arising from it. An indication of factors that may affect the shaping of such and not other solutions against the background of new solutions in this area. It aims to present issues related to the scale of disappearance, methods of conducting searches, as well as applicable legal regulations. The article also discusses the reasons of the phenomenon and the objective and subjective dimension of the problem of disappearance of people. This article is also an attempt to indicate solutions that may contribute to increasing the effectiveness of conducting searches and how to prevent them.

Thumaczenie: Rafał Taras